

kakor po domači; in drugič se lahko prek zidov — kateri morajo pa v ta namen nekoliko bolj pazljivo izpeljani biti kakor navadno — špalirji razpeljejo, na katerih najzgodnejše in najlepše grozdje zraste.

Za dosego jako zgodnjega grozdja se zasade zgodnje trte, pospešuje se pa zgodnost še s tem, da se trte prav nizko na glavice režejo, toraj zopet po nemški šegi. Dalje, ako se o pravem času nepotrebne mladike brez zaroda izmandajo, zarodne pa primerno prikrajšajo. Posebno se dá pa zorenje s tako imenovanim obročkanjem (ringeln) pospešiti. Ono obstoji namreč v tem, da se ob cvetji nekolikim (ne vsem) zarodnim mladikam vsake trte en palec pod najnižjim zarodom za pol prsta širok obroček lubada izlupi. Nasledek tega dela je ta, da dozori nad tako narejenim obročkom rastoči grozd dobrih 14 dni pred, kakor bi bil dozorel brez tega, in da postanejo tudi jagode veliko debelejšje. Ako se vrh tega, da se mladika pod grozdom obročka z majhnimi škarjicami še tretji del vseh jagod enakomerno izčiplje, dosežejo se že celó velike jagode; volovnine, na primer, postanejo malo da ne tako velike kot češplje. Z navadnim nožem gré to delo, se vé da počasi spod rok, al z nalašč za to narejenimi kleščicami hitro, in izplača se.

Zgodnje grozdje je za nas prevelike važnosti, kakor da bi zadostilo to, kar sem dozdej omenil; za tega del hočem o njej še nekoliko besed spregovoriti. Omenil sem, da se v tako zvanih izbranostnih prodajalnicah najprvo zrelo sadje nahaja, ktero se jako drago prodaja, pa gotovo tudi drago kupuje. V teh prodajalnicah nahajamo pa tudi po tem še sadje, ko se že tudi zunaj na trgu dobí, se vé da najlepše in najboljše. S tem poznejšim sadjem se pa trgovci ne preskrbujejo na trgu, ampak dobivajo ga od ravno tistih sadjerejcev, od katerih so dobili prvo. Ako bi hoteli toraj tudi naši sadjerejci s takimi prodajalnicami v stalno kupčijsko zvezo stopiti, kar prav živo želimo, treba bi bilo toraj tudi na to delati; da bi s pomočjo umetnih sredstev tudi nekoliko še posebno zgodnjega sadja (v prvi vrsti grozdja) pridelovali. V ta namen bi se morali najpremožnejši deležniki tudi s takimi sredstvi seznaniti, ter jih nagovarjati, da bi se jih tudi poprijeli. Tako naj bi vsak prek nalašč za to narejenih vinogradskih zidov razpeljane špalirje pod šipe djali, in ako že tega ne, naj bi saj zidove ometati ter črno pobarvati dal. Prek črno pobarvanih zidov dozori vsak sad dosti pred, kajti znano je, da črne stvari podnevu največ solnčne gorkote pogoltnejo, ktero ponoči zopet oddajejo; to pa pride dozorenju prav zelo na pomoč. Ako bi se vrh tega še obročkalo, dosegla bi se sila zgodnja zrelost. Se ve da bi morali špalirji pravilno izpeljani biti; tako zvani ravnokotno rezani (Winkelschnittspalliere) so najboljši.

Kar je bilo tukaj o grozdji rečeno, veljá zeló vse tudi o drugem sadju (obročka pa se le grozdje). Posebno breskev in hrušek naj bi se pri nas veliko zasadilo ter prav po francoski šegi (Francozi so prvi mojstri o tem) na prizidnih, kakor tudi prosto stoječih špalirjih gojilo; kajti one se po grozdji obnašajo na špalirjih najboljše in dadó potem tudi največ dobička; ena sama zgodnja breskev stane na Dunaji 20 kr.

Posebne sorte breskev in hrušek bi se tudi lahko prav po navadni šegi gojile in pravilno sušile, in tako suho sadje prodajalo, kar bi zopet lep denar vrglo. Sušiti pa bi se moralo vse drugače, kakor zdaj.

Da bi vinograd, ki bi bil samo s kupčijskim sadjem nasajen, to je, z grozdom in tudi drugim sadjem, več vrgel kakor pa tisti, ki je vinskemu pridelku namenjen, ni dvomiti; kajti grozdje, na primer, se bo

vedno vsaj po 10 kr. funt lahko prodajalo; v vino podelano nikdar toliko ne nese.

Zadnje vprašanje bi zdaj še bilo to, kako da bi se pridelano sadje v kupčijo spravilo?

To bi se lahko po dveh potih zgodilo: ali bi namreč se došlim dunajskim in drugim tujim sadnim kupčevalcem (kteri bodo gotovo pečenko kmalu zavohali) ali pa tistim domačinom, ki se bodo te kupčije lotili, oddajalo. Druga pot bi bila ta, ako bi si vsi pridelovalci skupaj zanesljivega človeka v naši dolini poiskali, kteri bi sadje od vseh skupaj spravljaj, ter ga na železnico oddajal, in pa družega zopet na Dunaji v nadrobni kupčijski lopi (Markthalle) imeli, ki bi ga prodajal. To bi bilo najboljše, kajti s tem bi ostal pridelovalcem tudi skoro ves dobiček, ktere ga bi sicer kupčevalci imeli.

To se mi je zdelo potrebno našim gospodarjem o koristi prihodnje naše vino- in sadjerejske šole omeniti, da vidijo, kolike koristi da nam bo lahko tudi v sadjerejskem obziru, ako bo svoji nalogi zvesta.

R. R.

Nove kmetijske mašine.

Gospod H. Lanc, fabrikant kmetijskega orodja v Mannheim-u, je kmetijski družbi kranjski ravnokar poslal 3 mašine — dve slamoreznici in eno mlatilnico — za poskušnjo in na prodaj, ki bi bile imele v Ljubljano priti že takrat, ko je družba imela svoj občni zbor, pa se je zakasnila vožnja. Slamoreznice so prav izvrstne in veljajo od 64 do 180 gold.; mlatilnica je nove sisteme; prav lahko in dobro mlati; veljá pa 122 gold. — Vse te mašine se vidijo pa tudi lahko poskusijo na vrtu kmetijske družbene Poljanah v Ljubljani. Pozor, gospodje! Mašine so ogleda vredne.

Šolske stvari.

Pojasnilo

o zadevi ljudskega šolstva na Kranjskem leta 1871.

„Novice“ so nedavno prinesle nekaj statistike ljudskih šol na Kranjskem v preteklem šolskem letu. Akoravno ne dvomimo, da so „Novice“ ove številke prejele iz dobrega vira,*) vendar si ne moremo kaj, da ne bi zavoljo resnice in natančnosti, s katero je treba spisovati važno ljudsko šolstvo kakove dežele, dodali nekoliko opomb omenjenemu sporočilu.

Da je bilo ljudskih šol 259, med temi 187 nedeljskih ponavljajočih, 160 (?) sadjerejskih, 18 čbelorejskih in 25 svilorejskih — nad tem se ne spotikamo. Da je bilo le 171 ljudskih šol čisto slovenskih, 56 (?) pa slovensko-nemških in 32 (!) čisto nemških, o teh številkah jako dvomimo. Kar zadeva slovensko-nemške šole, treba je vedeti, da takih šol s slovenskim in nemškim učnim jezikom na Kranjskem, razun kakih 5, še nimamo ne. Slovenske šole, v katerih se nekoliko nemščine kot učni predmet uči, imenovati slovensko-nemške, pa je neprilčno in napačno. Vrh tega pa celó takih šol ne bode 56; kajti leta 1865. štela jih je vlada sama le 10, in še le pozneje šteli so jih nekteri možje toliko na ljubav in tolažbo — vladi in nemškutarjem.

Nadalje vprašamo: kje je na Kranjskem 32 nemških ljudskih šol? — Leta 1865. bilo jih je 19, lani

*) Res, iz prav dobrega vira, in naravnost lahko rečemo — ker statistični popisi niso nikakoršna tajnost — iz uradnega poročila.